ський, Д. С. Скородумов // «Гілея: науковий вісник»: Збірник наукових праць. — К., 2012. — Вип. 59. — С. 177–183.

3. *Комаров В.* Сучасні аспекти модернізації вищої юридичної освіти / В. Комаров // Право України. — 2009. — № 1. — С. 9–15.

4. *Войтюк І.* Аналіз досвіду регулювання та стану юридичної освіти та науки в окремих європейських країнах / І. Войтюк // Проект «Справедливее правосуддя». — 2012 [Електрон. ресурс]. — Режим доступу: http://www.fair.org.ua/content/library_doc/FAIR__Report_Legal_Education_in_Europe_UKR1.pdf

5. Юридична освіта в Україні [Електрон. ресурс]. — Режим доступу: http://law-edu.dp.ua/yurydychna-osvita-v-ukrajini.html#more-13

6. Підготовка юриста подібна до підготовки актора … // Юридична газета. — 2007. — 21 червня. — С. 10–11.

7. *Бугай Д.* Асоціація правників України готова підставити плече реформованій адвокатурі [Електрон. ресурс]. — Режим доступу: http://zib.com.ua/ua/36269-prezident_apu_denis_bugay_asociaciya_gotova_pidstaviti_plech.html

8. Юристи для галузі охорони здоров'я: проблеми підготовки, успіхи і рішення [Електронний ресурс] — Режим доступу: http://pravotoday.in.ua/ua/press-centre/events-calendar/event-799/

9. *Цельєв О. В.* Проблеми підготовки юристів-нормопроектувальників в Україні / О. В. Цельєв [Електронний ресурс] — Режим доступу: http: www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/naukma-/.../16_tselyev_ov.pdf

10. *Глазунова Н.* Фокус: Міфічна кар'єра / Н. Глазунова // Український юрист Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://jurist.ua/?article/234

Стаття надійшла до редакції 23.05.13.

І. П. Голосніченко,
д.ю.н., проф., заслужений юрист України,
завідувач кафедри господарського та адміністративного права
Національного технічного університету України «КПІ»

ПІДГОТОВКА ЮРИСТІВ У ТЕХНІЧНИХ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ МАЄ ЗАБЕЗПЕЧУВАТИСЯ З УРАХУВАННЯМ ОБ'ЄКТИВНОЇ НЕОБХІДНОСТІ ФАХІВЦІВ НОВОГО СПРЯМУВАННЯ

Питання зв'язку технічного прогресу з правовим регулюванням суспільних відносин у сучасних умовах розвитку Українсь-

© І. П. Голосніченко, 2013

кої держави є досить актуальним. Особлива увагу необхідно приділити спеціалізації різних правових інститутів у зв'язку з виникненням суспільних відносин під впливом інноваційних процесів.

Технічний прогрес у всьому світі кардинальним чином вплинув на розвиток правових систем. Україна не може бути виключенням у світовому правовому просторі і має перебудовувати галузі права для регулювання нових суспільних відносин, що виникають у результаті цих перетворень. У сучасний період необхідні дослідження як самих нових відносин, що виникають під впливом науково-технічного прогресу, так і можливостей їх регулювання з допомогою норм різних галузей права.

У Національному технічному університеті України «Київський політехнічний інститут» нині розробляються відповідні спеціалізації для підготовки за ними спеціалістів нового типу. Перш за все, слід звернути увагу на такі спеціалізації, як бізнес-право та інформаційне право. Спеціалісти за даними напрямами можуть впливати на розвиток регулювання нових економічних та Інтернет-технологій.

Правове регулювання суспільних відносин у сучасних умовах розвитку Української держави корінним чином має змінюватися під впливом потреб нашого суспільства. Особливу роль тут відіграє перебудова нашої економіки, технологічне переозброєння промисловості, яка має розвиватися на основі новітніх технологій, впровадження у виробництво досягнень науки і техніки.

Яка роль спеціалізації правознавства в підтримці цього нового напряму перебудови економіки? Перебудова економіки на основі технічного переозброєння викликає новий напрям юридичного наукового супроводження процесів оновлення промисловості і має стати у пригоді нашим господарюючим суб'єктам.

Як свідчать міжнародні оцінки, на сьогодні рівень захисту прав на інтелектуальну власність в Україні є низьким. Позиції держави у рейтингу Глобальної конкурентоспроможності Всесвітнього економічного форуму за показником «Захист інтелектуальної власності» є одними з найнижчих; у 2009/2010 рр. — 108 місце (зі 133), у 2010/2011 рр. — 113 місце (зі 139), у 2011/2012 рр. — 117 місце (зі 142) [1].

Нині якраз потрібен новий юрист, який буде компетентним у питаннях юридичного супроводження створення новітніх виробництв, вирішення конфліктних питань з бізнес-партнерами і конкурентами, патентуванні технічних винаходів тощо. Багато хто вважає, що підтримка нашого суб'єкта інтелектуальної власності

то є завдання однієї галузі права — цивільного права. На наш погляд, це невірна позиція, адже й інші галузі права мають розвивати цей напрям перебудови правовідносин.

Так, підвищення рівня фінансування науково-дослідних і дослідно-конструкторських розробок (НДДКР) у промисловості, збільшення фінансових видатків з усіх джерел на наукові та науково-технічні роботи підприємницького сектору, потребують нових підходів до регулювання суспільних відносин нормами фінансового права. В справі підтримки вітчизняного виробника об'єктів інтелектуальної власності певна роль відводиться інформаційному та адміністративному праву.

Центральне місце серед інших галузей права у справі захисту інтелектуальної власності належить цивільному праву. Як відомо, згідно ст. 462 Цивільного кодексу України [2], а також відповідних статей актів законодавства інших держав і міжнародних правових актів набуття права інтелектуальної власності на винахід, корисну модель, промисловий зразок засвідчується патентом. За даними ретроспективних досліджень Національної фундації науки США, саме науковим персоналом підприємницького сектору створюється та патентується найбільша кількість науково-технічних рішень і найвищим є ступінь використання науково-технічних розробок. Останнім часом дослідниками підприємницького сектору подавалась найбільша кількість заявок для отримання патентів на інтелектуальні продукти: 80,5 % від загальної кількості поданих заявок; частка підприємницького сектору у загальній кількості отриманих патентів складала 77,5 %. Рівень успішності комерціалізації патентів у підприємницькому секторі становив 58,1 % і перевищив рівень вузівського, державного секторів і позасекторальних дослідників (42,5 %, 13 і 48 % відповідно), що свідчить про високий потенціал використання та найбільшу комерційну цінність створюваних інтелектуальних продуктів. Висока патентна активність та успішність комерціалізації науково-технічних розробок підприємницького сектору пояснюється тим, що створені на підприємствах або за їх ініціативи інтелектуальні продукти відповідають попиту та вимогам промисловості, а тому є найбільш затребуваними для використання у виробничих процесах. Рівень фінансування НДДКР у підприємницькому секторі України у 2006—2010 рр. за рахунок усіх джерел є низьким; з 2006 р. до 2010 р. він зазнав скорочення з 0,56 % до 0,47 % до ВВП. Водночас, розвинуті країни та країни, що розвиваються, приділя-

ють фінансуванню розробок у підприємницькому секторі найвищу увагу. Так, у країнах рівень фінансування НДДКР у підприємницькому секторі до ВВП у 2005—2009 рр. у середньому становив 1,2 %. Зокрема, найвищі показники демонстрували Фінляндія (2,6 %), Швеція (2,6 %), Данія (1,8 %), Австрія (1,8 %), Німеччина (1,8 %). У США, Японії та Південній Кореї рівень фінансування НДДКР у підприємницькому секторі у 2005—2008 рр. в середньому становив 1,9 %, 2,6 і 2,4 % відповідно[1].

За даними Національного інституту стратегічних досліджень при Президентові України держави, що підтримують лише соціокультурну та пізнавальну функцію своєї науки, зазвичай стають донорами інтелектуального потенціалу для інших країн. Попит на фахівців із таких спеціальностей, як біотехнологія, програмування, телекомунікації, теоретична фізика, постійно зростає в першу чергу у високорозвинених країнах світу, зокрема США, Німеччині, Франції, Японії. У результаті відбувається процес «відпливу умів» до країн з привабливішими для науково-дослідної роботи фінансовими та соціальними умовами [1].

Аналіз науково-технічного та інноваційного розвитку багатьох країн світу свідчить, що за умов наукоємності ВВП на рівні 0,9 % наука стає витратною галуззю, а економічну віддачу від інвестування в науку можна отримати лише у разі перевищення цього критичного рівня. Для країн зі значною «тіньовою» економікою цей показник зростає [1]. У той же час, згідно ст. 34 Закону України від 13 грудня 1991 р. № 1077 — XII «Про наукову і науково-технічну діяльність» в Україні держава забезпечує бюджетне фінансування наукової та науково-технічної діяльності (крім видатків на оборону) у розмірі 1,7 % ВВП України. Але ж це показник для останнього десятиліття XX століття. На сьогодні держбюджетний внесок у науку має бути значно вищим, але він з 1991 р. ні разу не переглядався [3]. Отже, виникає проблема вирахування нового показника витрат із ВВП на науку та внесення відповідних змін до законодавчих актів.

Законодавчого забезпечення потребує не тільки створення новітніх виробництв, а як зазначалось вище, ще й вирішення спорів між учасниками правовідносин, особливо права на об'єкти інтелектуальної власності і тут, на наш погляд, законодавцю потрібно підтримати ініціативу Національного інституту стратегічних досліджень при Президентові України, який висловив думку щодо забезпечення надійного та ефективного захисту прав на ре-

зультати інтелектуальних продуктів, створених промисловим сектором і запропонував внести зміни до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» [4], до законів про охорону прав на об'єкти промислової власності та процесуального законодавства, передбачити створення патентних судів в Україні, визначити підвідомчість спорів таким судам і порядок їх вирішення. Спеціалізація судів дозволить кваліфікованіше вирішувати судові спори, надійніше захищати права на об'єкти інтелектуальної власності.

Підводячи підсумок висловленому можна зробити висновок, що нині правова наука має системно і концептуально підійти до вирішення проблем правового супроводження інноваційної діяльності, причому це має здійснюватись не лише на базі дослідження проблем цивільного права, спеціалісти інших галузей права повинні спрямувати свої зусилля на оволодіння новим напрямом правової науки та забезпечити законодавця новітніми дослідженнями у цій сфері, а юридичну практику методологією застосування тих норм права, які з'являться в процесі оновлення законодавства.

Держава має замовляти щорічно підготовку спеціалістів правознавців за спеціалізацією бізнес право та інформаційне право, адже без цих фахівців підприємствам, що виробляють наукоємну продукцію, не обійтись, причому таких спеціалістів має готувати технічний ВНЗ, у якому функціонує юридичний факультет, адже для підготовки цих фахівців є можливості залучати професорсько-викладацький склад технічних та економічних підрозділів університету, особливо тих, що викладають навчальні дисципліни з відповідних економічних та інформаційних напрямів.

Список використаних джерел:

1. *Собакевич О.* Щодо розвитку науково-технічного потенціалу промислового сектору України». Аналітична записка / Собакевич О., Савенко В. // [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.niss.gov.ua/articles/677/

2. Цивільний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 40—44. — Ст. 356.

3. Про наукову і науково-технічну діяльність: Закон України від 13 грудня 1991 р. № 1077 — XII // Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 12. — Ст. 165.

4. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 7 липня 2010 р. № 2453-VI // Відомості Верховної Ради України. — 2010.

Стаття надійшла до редакції 29.05.13.